

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALİŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ" GELİŞTİRME*

DEVELOPING "WRITING HABIT SCALE" FOR TURKISH LANGUAGE TEACHING STUDENTS

İlhan ERDEM** Nur Hümeyra ÖZDEMİR***

ÖZET

Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerilerini geliştirmeleri ve yazma becerisini alışkanlığa dönüştürmeleri alıştırmalar yoluyla gerçekleşmektedir. Bu çalışmada, yazma alışkanlığını etkileyen davranışların tespit edilmesi ve bu davranışlardan yola çıkılarak "yazma alışkanlığı ölçeği" geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alışkanlık, yazma, Türkçe öğretmeni adayı.

ABSTRACT

Developing Turkish Language Students' writing skills and converting them into habits occur through exercises. In this study, it is aimed to determine the behaviors influence writing habits and benefit from them to develop the "writing habit scale".

Key Words: Habit, Turkish language teaching student.

GİRİŞ

Alışkanlık, bir şeye alışmış olma durumu, itiyat, huy, ünsiyet; iç ve dış etkililerle davranışların tekrarlanması, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren, şartlanmış davranış (TDK, 2009: 75) olarak tanımlanmaktadır. Yazma,

* Bu çalışma İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında Yrd. Doç. Dr. İlhan Erdem'in danışmanlığında Nur Hümeyra Özdemir tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, ьерdem@inonu.edu.tr

*** Arş. Gör., Bayburt Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, hozdemir@bayburt.edu.tr.

okuma, dinleme ve konuşma, görsel okuma ve görsel sunu ile ele alınan temel dil becerilerinden biridir.

Yazma, yazma becerisinin sistemli bir biçimde uygulanması ile alışkanlığa dönüşebilir. Bolat (2005: 93), yazma alışkanlığını etkili bir örnekle ifade etmektedir: Otomobilinizi piyasadaki en güçlü akü ve bataryayla donatmış olabilirsiniz; ancak otomobiliniz uzun zaman çalışmadan bekletildikten sonra çalıştırsanız, bir güçlendiriciyle desteklenmedikçe motor yeteri kadar azim ve şevkle çalışmayacaktır. Yaratıcı yetenek de aynı ilkeyle işler. Ne kadar uzun süre düzenli olarak yazarsanız, yeteneğiniz kendi kendine otomatik olarak iyi iş çıkarır.

Tural (akt. Özbay, 2010: 254), Türk gençliğinin okuduğunu anlayamadığı, anladığını sözlü ve yazılı şekillerde ifade edemediğinden şikâyetçi olduğunu belirtmektedir. Ona göre Türk dili, edebiyatı öğretimi ile ilgili olanlar en başta olmak üzere, hemen herkes ifade bozukluğu hastalığına yakalanmıştır. Tural, her yıl üniversitelere Türk dili ve edebiyatı okumak üzere gelen öğrencilerde de aynı durumu görmenin mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Tural'a göre, yetişen nesil kelime serveti bakımından fakir, cümle kurma açısından kendine güvensiz ve beceriksiz, mecazları ve nüansları zor kavrayanların çoğunlukta olduğu bir topluluktur. Üstelik bu, neslin üniversiteyi kazanabilenleridir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmeni adaylarının yazma alışkanlıklarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar "verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar" (Büyüköztürk vd., 2011: 21). Betimsel araştırmalar, mevcut durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlamaktadır. Betimsel araştırmanın yanında ilişkisel araştırma modelinin nedensel karşılaştırma yönteminden de faydalanılmıştır. İlişkisel araştırma, iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenin arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar (Karasar, 2006: 81). Bu yöntemde, bağımsız değişkenin olaya etki ettiği durumla etki etmediği durum karşılaştırılır (İslamoğlu, 2009: 85).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 eğitim-öğretim yılı bahar yarısında öğrenim gören İnönü, Fırat Üniversitelerinin Eğitim Fakülteleri ve Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rifat Eğitim Fakültesinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinin öğrencileri oluşturmaktadır. Bu amaçla toplam 902 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Ancak geri dönen ölçek formları arasından eksik/hatalı dolduru-

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

lanlar ve ardından uç değerlere sahip olanlar çıkarıldıktan sonra geriye kalan 854 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablol. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler

Değişken	N	F	%
Cinsiyet	Kız	452	52.9
	Erkek	402	47.1
	Toplam	854	100
Üniversite	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	264	30.9
	inönü Üniversitesi	314	36.8
	Fırat Üniversitesi	276	32.3
	Toplam	854	100
Öğretim Türü	Normal Öğretim	453	53
	İl. Öğretim	401	47
	Toplam	854	100
Sınıf	1	236	27.6
	2	237	27.8
	3	239	23.9
	4	177	20.7
	Toplam	854	100

Yukarıdaki tablodaki veriler cinsiyet, üniversite, öğrenim türü ve sınıf bazında incelendiğinde çalışma grubu üyelerinin düzenli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Bu nedenle çalışma grubu heterojendir denebilir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Yazma alışkanlığı ölçeğinin hazırlanması için birtakım aşamalardan geçilmiştir. İlk olarak MEB (2006: 30-40)'in ilköğretim ikinci kademe için hazırlanmış olduğu Türkçe programının kazanımları birer ölçek maddesi haline getirilmiştir. Bu adımdan sonra yazma becerisi ile ilgili tezler, yazılı anlatım kitapları ve yabancı kaynaklar taranarak ölçek havuzu elde edilmiştir. Ölçek havuzu bir tablo haline getirilerek ölçekteki maddelerin kapsam geçerliliğini ve görünüş geçerliliğini tespit etmeleri için ölçek, uzman görüşüne sunulmuştur. Kapsam geçerliliğinde ölçek maddelerinin ölçülmek istenen davranışı yansıtmayı yansıtmadığına bakılırken, görünüş geçerliliğinde ise testin düzeni, açıklama-

lar, maddelerin ve ölçeğin düzeni gibi ayrıntılara dikkat edilir (Büyüköztürk, 2010: 168-169). Uzmanların ölçekteki maddeleri 1'den 5'e doğru birer değer vermek suretiyle puanlamalarından sonra her bir ölçek maddesinin aldığı puanın aritmetik ortalaması hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama, her bir maddenin toplam değerinin o maddeyi değerlendiren uzman kişi sayısına bölünerek hesaplanmıştır. Aritmetik ortalaması 3.5'in altında olan maddeler geliştirilmesi gereken maddeler olarak tespit edilmiş, aritmetik ortalaması 3'ün altında olan maddeler ise ölçekten çıkarılmıştır.

Kapsam ve görünüş geçerliliğiyle ilgili çalışmalar sonucunda elde edilen 5'li likert tipi 37 maddeden oluşan denemelik ölçek formunun (bkz. Ek-1) yapı geçerliliği ve güvenilirliğini test etmek amacıyla iki pilot uygulama yapılmıştır. Birinci uygulama için Erzincan, İnönü ve Cumhuriyet Üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinin 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 197 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. İkinci pilot uygulama ise asıl uygulamanın da yapıldığı İnönü ve Fırat Üniversitelerinin Eğitim Fakülteleri ve Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rıfat Eğitim Fakültesinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinin 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 597 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ölçeğin yapı geçerliliği, açımlayıcı faktör analizi (AFA) tekniği kullanılarak test edilmiştir. "Faktör analizi aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir" (Büyüköztürk, 2010: 123). Açımlayıcı faktör analizinde, yaygın kullanılan tekniklerden biri olan temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Analizden elde edilen faktörler için "bağımsızlık, yorumlamada açıklık ve anlamlılık" sağlamak için ise yaygın bir dik döndürme tekniği olan Varimax'tan yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2010: 126). Faktör analizinde faktör yapılarının belirlenmesinde şu ölçütler kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2010: 124-125):

1. Faktör yük değerlerinin .45 ya da daha yüksek olması,
 2. Maddenin tek bir faktörde yüksek yük değeri alıp, diğerlerinde düşük yüke sahip olması; yani maddenin binişik olmaması,
 3. Maddelerin ortak faktör varyansının yüksek olması (.66'nın üzerinde).
- Ayrıca her bir maddenin kuramsal olarak tanımlanan bir yapı altında yer alması da önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmiştir (Çokluk vd., 2010: 186).

Birinci pilot uygulama için açımlayıcı faktör analizine geçmeden 197 kişilik veri setinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett's Test of Sphericity testiyle incelenmiştir. Elde edilen değerlere göre (Kaiser Meyer Olkin = .805, Bartlett's Test of Sphericity= 1822,78, sd= 406, p= .000) verilerin faktör analizi için uygun olduğu (Büyüköztürk,

Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğru kullanmaya özen gösteririm (34).	,787	,816							
Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim (10).	,665	,734							
Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim (32).	,624	,719							
E-postalarım, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarım, Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim (17).	,571	,699							
Deneme yazarım (5).	,678		,782						
Nesir yazıları yazarım (1).	,673		,778						
Öykü yazarım (3).	,611		,739						
Günlük tutarım (4).	,497		,595						
Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim (12).	,531		,534	,374					

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım (22).	,642			,784					
Bana verilen bir atasözü, vecize ya da kelimeleri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yazırım (23).	,640			,756					
Yazılarıma, şiirleme başlık bulmada problem yaşamam (30).	,447			,574					
İlgi alanıma giren konularda kişisel görüş ve bakış açımı içeren yazılar yazarım (24).	,507		,392	,556					
Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım (21).	,500			,514					
Dilekçe yazabilirim (27).	,463	,345		,393					
E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum (8).	,648			,802					
Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum (33).	,663			,787					
İnternet üzerinden bir sitede yazı yazarım (9).	,385			,596					
Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkın-	,429			,545					

da bilgiler veririm (26).									
Kitap okurken not tutarım (18).	,681					,770			
Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım (14).	,582					,667			
Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm (19).	,491				,396	,506			
Yazıma başlarken ilk cümlemi yazmakta zorlanırım (13).	,687						,754	,306	
Duygularımı yazılı bir biçimde ifade etmekte güçlük yaşıyorum (15).	,679			,344			,710		
Özgeçmişimi yazarken sorun yaşıyorum (20).	,565							,707	
Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun bir biçimde düzenlerken sıkıntı yaşıyorum (31).	,607							,705	
KMO = .808									
Bartlett's Test of Sphericity = 1735.329; p = .000									
Özdeğer		5.940	2.913	2.159	1.985	1.510	1.269	1.033	
Varyans açıklama oranı (%) = 60.04 (Toplam)		14.75	10.26	9.99	8.36	5.91	5.50	5.26	
Cronbach Alfa		.890	.776	.734	.697	.544	.601	.435	

* .30'un altındaki faktör yükleri gösterilmemiştir.

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

Birinci pilot uygulama kapsamında yapılan ön deneme çalışması sonucu elde edilen ölçek toplam 7 alt ölçekten ve 28 maddeden oluşmuştur (bkz. Ek-2). Bu faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyansın % 60.04 olduğu, faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın ise %5.26 ile %14.75 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör ortak varyansları ise .385-.815 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinin ise III. faktörde (Yazma yeterliliği) yer alan 27. madde (.393) dışında .506- 884 arasında değiştiği görülmüştür. 27. maddenin faktör yükü .45'ten düşük olmasına rağmen, mevcut ölçek geliştirme çalışması ön deneme niteliğinde olduğu için maddenin düzeltilerek nihai çalışmaya dâhil edilmesine karar verilmiştir (Çokluk vd., 2010: 173).

Her bir faktöre düşen maddelerin içerikleri incelendiğinde I. faktörün çeşitli iletişim araçları kullanılırken kışımın yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uymasıyla ilgili alışkanlıklarını sorgulayan maddelerden oluştuğu görülmüştür. Bu yüzden bu boyut "*Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uyma*" şeklinde isimlendirilmiştir. II. faktör öğrencilerin hangi yazı türleri ile ilgili yazılar yazdığını ve bu türlerde hangi sıklıkta yazı yazdığını belirleyecektir. Öğrencilerin "*Yazıyı edebî tür olarak kullanma*" faktörüne verecekleri sıklık puanlaması, bize öğrencilerin hangi türde yazı yazdığı ile ilgili bilgi verecektir. III. faktör, yazma alışkanlığı için bir temel oluşturmak amacıyla hazırlanmış maddeler demetidir. Bu faktördeki maddeler daha çok beceri ölçer niteliktedir. Ancak söz konusu becerileri ölçerken bunların alışkanlığa yakın ifadeler olmasına dikkat edilmiştir. Bu amaçla ölçekte "*Yazımı sonuca bağlarım*" yerine "*Yazımı etkili ifadelerle sonuca bağlarım*" gibi maddelere yer verilmiştir. Alışkanlık kazanmak için temelde olması gerektiği düşünülen bu maddelerin bulunduğu faktöre "*Yazma yeterliliği*" denilmiştir. IV. faktörün yazıyı iletişim araçları ile kullanmayla ilgili maddeleri bir araya topladığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarından e-postaları, mektupları ve faks makinelerini yazı vasıtasıyla anlamlı hale getirmek "*Yazıyı iletişim aracı olarak kullanma*" alışkanlığını da beraberinde getirmektedir. V. faktöre dâhil olan maddeler incelendiğinde, bu faktöre giren maddelerin yazmayı diğer dil becerileriyle birlikte yürütmekle alakalı maddeler olduğu görülecektir. V. faktör "*Yazma stratejisini/izlemini kullanma*" şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçekte yer alan "*Yetersizlik*" (VI. faktör) ve "*Sorun*" (VII. faktör) boyutların sadece ikişer maddeden oluştukları görülmektedir. Ayrıca bu boyutlarda yer alan olumsuz köke sahip maddelerin yazma yeterliliği boyutuna (III. faktör) giren olumlu köke sahip maddeler ile benzer özellikleri ölçüyor olduğu görülmektedir. Bu maddeleri aynı faktör altında birleştirebilmek amacıyla 15., 20., 27. ve 30. maddelerde düzeltmeler yapılarak ölçeğe 2. pilot uygulama için son hali verilmiştir. İkinci pilot uygulama için açılımlayıcı faktör analizine geçmeden 597 kişilik ikinci veri setinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett's Test of Sphericity testiyle incelenmiştir. Elde edilen değerlere göre (Kaiser Meyer Olkin = .872, Bartlett's Test of Sphericity= 5961,41, sd= 325, p= .000) verile-

rin faktör analizi için uygun olduğu (Büyüköztürk, 2010:126) belirlendikten sonra açımlayıcı faktör analizine geçilmiştir. Yapılan ikinci faktör analizi sonucuna "İlgi alanıma giren konularda kişisel görüş ve bakış açımı içeren yazılar yazarım" (İlk uygulamada 24, son uygulamada 18 numaralı madde) ve "Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun bir biçimde düzenlerken sıkıntı yaşarım" (İlk uygulamada 31, son uygulamada 28 numaralı madde) maddeleri, birden fazla faktörde birbirine yakın faktör yükü aldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca "Yazıma başlarken ilk cümlemi yazmakta zorlanırım" maddesi (İlk uygulamada 13, son uygulamada 9 numaralı madde) ölçekte yer alan diğer alt boyutlardan herhangi birine girmediği için tek başına faktör olarak değerlendirilmemiş ve ölçekten çıkarılmıştır (bkz. Ek-3). Bu işlemlerin ardından ikinci pilot uygulama sonunda ölçeğin nihai faktör yapısıyla ilgili elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. İkinci Pilot Uygulama Sonrasında Ölçeğin Nihai Faktör Yapısına İlişkin Bulgular

Maddeler	Faktör Ortak Varyansı	I. Faktör (Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uyma)	II. Faktör (Yazma yeterliliği)	III. Faktör (Yazıyı edebî tür olarak kullanma)	IV. Faktör (Yazıyı iletişim aracı olarak kullanma)	V. Faktör (Yazma stratejisini/iizlemine kullanma)
E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda yazım kurallarını doğru kullanmaya dikkat ederim (27).	,808	,877				
Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğru kullanmaya özen gösteririm (26).	,795	,865				
E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim (19).	,573	,847				

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim (7).	,661	,772				
E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim (11).	,575	,724				
Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim (24).	,589	,676	,360			
Bana verilen bir atasözü, vecize ya da kelimeleri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yazarım (17).	,601		,717			
Özgeçmişimi rahatlıkla yazarım (14).	,504		^ o o			
Kimseden yardım almadan dilekçe yazarım (21).	,439		,605			
Yazılarıma başlık bulmada problem yaşamam (22).	,345		8			
Duygularımı yazılı bir biçimde kolaylıkla ifade ederim (10).	,482		> 8	,365		
Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım (16).	,507		,577	,327		
Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım (15).	,486		,532			,330
Nesir yazıları yazarım (1).	,644			,764		
Deneme yazarım (4).	,576			,728		
Öykü yazarım (2).	,486			,658		
Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim (8).	,500			,613		
Günlük tutarım (3).	,324			,549		
E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum (5).	,690				,817	
Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum (25).	,689				,794	

internet üzerinden bir sitede yazı yazarım (6).	,505				,674	
Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkında bilgiler veririm (20).	,524				,656	
Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm (13).	,605					,740
Kitap okurken not tutarım (12).	,585					,710
Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım (23).	,463					,553
KMO = .873						
Bartlett's Test of Sphericity = 6019.489; p = .000						
Özdeğer		6.67	2.83	2.09	1.73	1.20
Varyans açıklama oranı (%) = 55.87 (Toplam)		16.18	12.42	10.79	9.89	6.59

* .30'un altındaki faktör yükleri gösterilmemiştir.

İkinci pilot uygulama sonunda elde edilen nihai ölçek, toplam 5 alt ölçekten ve 25 maddeden oluşmuştur. Bu faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyansın % 55.87 olduğu, faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın ise %6.59 ile %16.18 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değer, çok faktörlü ölçekler için kabul edilebilir sınırlar olan % 40-60 arasında yer almaktadır (Çokluk vd., 2010: 176). Maddelerin faktör ortak varyansları ise .324-808 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinin ise .532-.877 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca yapılan düzeltmelerin ardından ilk uygulamada farklı boyutlarda bulunan "14. Madde- Özgeçmişimi rahatlıkla yazarım" ve "10. Madde- Duygularımı yazılı bir biçimde kolaylıkla ifade ederim" maddelerinin yazma yeterliliği faktöründe yer aldığı görülmüştür. İkinci pilot uygulama sonucunda "Yetersizlik" ve "Sorun" faktörleri ölçekten çıkarılmıştır.

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Faktör analizi sonucunda elde edilen boyutlar ve maddelerin güvenirliliği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, test-tekrar test kararlılık katsayısı, düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve %27'lik alt ve üst grup ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri hesaplanarak test edilmiştir. Bu amaçla ikinci pilot uygulamadan elde edilen veriler kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

Tablo 4. Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Boyutlar ve Maddelere İlişkin Güvenilirlik Kanıtları: Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı, Test-tekrar Test Kararlılık Katsayısı, Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları ve %27'lik Alt ve Üst Grup Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t Değerleri

Boyutlar/Maddeler	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları (n=597)	X ² (n1=n2=160)		T	P
		%27'lik alt grup	%27'lik üst grup		
I. faktör (Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uyma)					
E-postalarım, telefon mesajlarım ve İnternetteki anlık mesajlaşmalarım yazım kurallarını doğru kullanmaya dikkat ederim (27).	,843	2,4313	5,0000	31,87	.000*
Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğru kullanmaya özen gösteririm (26).	,833	2,3063	5,0000	36,84	.000*
E-postalarım, telefon mesajlarım ve İnternetteki anlık mesajlaşmalarım noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim (19).	,797	2,6375	4,9689	28,21	.000*
Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim (7).	,701	2,3500	4,9130	27,50	.000*
E-postalarım, telefon mesajlarım ve İnternetteki anlık mesajlaşmalarım Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim (11).	,639	3,0438	4,9006	20,11	.000*
Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim (24).	,626	3,0438	4,9814	23,59	.000*
Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, a = .904					
Test-tekrar test kararlılık katsayısı, r = .768					

II. faktör (Yazma yeterliliği)					
Bana verilen bir atasözünü, vecizeyi ya da kelimeleri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yazarım (17).	,631	2,7950	4,6783	18,02	.000*
Özgeçmişimi rahatlıkla yazarım (14).	,531	2,9255	4,6913	23,71	.000*
Kimseden yardım almadan dilekçe yazarım (21)	,411	3,0683	4,6174	14,59	.000*
Yazılarıma başlık bulmada problem yaşamam (22).	,374	2,9379	4,4435	14,15	.000*
Duyularımı kolaylıkla yazılı bir biçimde ifade ederim (10).	,479	2,7888	4,3000	15,88	.000*
Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım (16).	,555	2,7826	4,4174	17,94	.000*
Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım (15).	,512	2,7081	4,4087	17,82	.000*
Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, $a = .773$					
Test-tekrar test kararlılık katsayısı, $r = .823$					
III. faktör (Yazıyı edebî tür olarak kullanma)					
Nesir yazıları yazarım (1).	,610	1,26	3,4843	25,11	.000*
Deneme yazarım (4).	,555	1,06	2,7610	20,53	.000*
Öykü yazarım (2).	,504	1,04	2,5157	18,78	.000*
Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim (8).	,469	2,00	4,1635	23,86	.000*
Günlük tutarım (3).	,340	1,24	2,7799	14,19	.000*
Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, $a = .728$					
Test-tekrar test kararlılık katsayısı, $r = .745$					
IV. faktör (Yazıyı iletişim aracı olarak kullanma)					
E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum (5).	,648	1,2722	4,1491	34,08	.000*

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum (25).	,655	1,5000	4,3727	35,82	.000*
İnternet üzerinden bir sitede yazı yazarım (6).	,454	1,0570	2,9938	16,43	.000*
Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkında bilgiler veririm (20).	,521	1,5886	4,0373	26,93	.000*
Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, a = .768					
Test-tekrar test kararlılık katsayısı, r = .710					
V. faktör (Yazma stratejisini/izlemini kullanma)					
Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm (13).	,382	1,4534	3,6164	23,00	.000*
Kitap okurken not tutarım (12).	,391	2,0559	4,1761	21,67	.000*
Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım (23).	,337	1,7888	4,1258	24,25	.000*
Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, a = .559					
Test-tekrar test kararlılık katsayısı, r = .630					

*p < .05

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde, ölçekten elde edilen verilerin güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının I. faktör için .904, II. faktör için .773, III. faktör için .728, IV. faktör için .768 ve V. faktör içinse .559 olarak hesaplandığı görülmüştür. Kline (2011: 70), genel olarak güvenilirlik katsayısının .90 civarında mükemmel, .80 civarında çok iyi, .70 civarında yeterli, .50'nin altında ise yetersiz olduğunu belirtmektedir. Buna göre ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının, V. faktör hariç tüm faktörler için mükemmel ya da çok iyi değerler verdiği, V. faktör için ise .70'ten yüksek olmamakla birlikte yetersiz olmadığı görülmüştür.

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği çalışması için İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün 3. sınıf normal ve II. öğretim öğrencilerinden oluşan toplam 66 kişi belirlenmiş ve ölçek, belirlenen bu öğrencilere üç hafta arayla uygulanmıştır. Ancak bazı öğrencilerin ölçeği hatalı ya da

eksik işaretlemeleri nedeniyle toplam 46 öğrenci tarafından doldurulan ölçek formu test-tekrar test analizine tabi tutulmuştur. Ölçeğin kararlılık açısından güvenilirliğini gösteren test-tekrar test güvenilirlik katsayıları I. faktör için .768, II. faktör için .823, III. faktör için .745, IV. faktör için .710 ve V. faktör içinse .630 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği için hesaplanan korelasyon katsayıların strateji boyutu için orta diğerleri için yüksek düzeyde bulunması, ölçeğin zamana bağlı olarak kararlı ölçümler verdiği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2010: 170).

Ölçeğin her bir faktöründe yer alan maddeler için hesaplanan düzeltilmiş madde-toplam korelasyonların .843 ile .337 arasında değiştiği ve tüm maddeler için alt ve üst %27'lik gruplar arasında karşılaştırmaların anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bu sonuç, maddelerin yer aldıkları faktörlerle aynı davranışı ölçmeye yönelik maddeler olduğunu ve yazma alışkanlıklarını açısından öğrencileri ayırt edicilik düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2010: 181).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yazma bilincine sahip öğrenci yetiştirmeleri için Türkçe öğretmeni adaylarının yazma alışkanlığına sahip olmaları gerekmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma alışkanlıklarının düzeyini ölçmek için bir ölçeğe ihtiyaç vardır. Bu nedenle, bu çalışma Türkçe öğretmeni olacak kimseler ve onları yetiştirenler için büyük önem taşımaktadır.

Faktör analizi sonucunda elde edilen boyutlar ve maddelerin güvenilirliği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, test-tekrar test kararlılık katsayısı, düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve %27'lik alt ve üst grup ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri hesaplanarak test edilmiştir. Ölçekteki maddelerin yer aldıkları faktörlerle aynı davranışı ölçmeye yönelik maddeler olduğu ve yazma alışkanlıklarını açısından ayırt edicilik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Geliştirilen yazma alışkanlığı ölçeğinin araştırmacılar tarafından rahatlıkla kullanılabilmesi düşünülmektedir. Yazma alışkanlığının birden fazla boyutu olduğu göz ardı edilmemelidir. Araştırma sürecinde elde edilen bilgi ve verilere göre yazma eğitimi derslerindeki genel tutum olan tahtaya bir atasözü, vecizenin yazılması ve öğrencilerden tahtadakilerden anladıklarını kâğıda yazmalarını söylemek doğru bir yaklaşım değildir. Bu nedenle yazma yöntem ve tekniklerinin daha sık kullanılarak yazılı anlatım derslerinin daha cazip hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Yazılı anlatım derslerine gereken önemin verilebilmesi için ders saatlerinin artırılması gerekmektedir. Bu dersi veren öğretim elemanlarının da derse gereken ilgiyi göstermeleri gerekmektedir. Öğrencilere bu dersin önemi hissettirilmelidir. Derse katılan öğrencilerin yazı kâğıtlarına dönütler verilmelidir. Öğrenci doğru bir biçimde yönlendirilmelidir.

Ek-1

Yazma Alışkanlığı Ölçeği (Güvenilirlik Öncesi)

Aşağıdaki veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu vardır. İkinci bölümde ise yazma alışkanlığına ilişkin çeşitli ifadeler tablolar halinde verilmiştir. Bu araştırma tamamen bilimsel amaç taşımaktadır. Bu nedenle adınızı ve soyadınızı yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı teşekkür ederim.

Nur Hümeysra ÖZDEMİR

Birinci Bölüm

- 1. Üniversiteniz:** () Cumhuriyet Üniversitesi () İnönü Üniversitesi
() Erzurum Üniversitesi
- 2. Öğrenim Türünüz:** () Birinci Öğretim () İkinci Öğretim
- 3. Sınıfınız:** () 3 () 4

İkinci Bölüm

Yazma alışkanlığıyla ilgili aşağıdaki ifadelerle hangi oranda katılıyorsanız karşılarındaki ilgili sütunu "x" ile işaretleyiniz.

İFADELER	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1. Nesir yazıları yazarım.					
2. Şiir yazarım.					
3. Öykü yazarım.					
4. Günlük tutarım.					
5. Deneme yazarım.					
6. Yazmayı sevdiğim türle ilgili yayınları takip ederim.					
7. Yazılarını beğendiğim, sürekli takip ettiğim bir şair/yazar var.					
8. E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
9. İnternet üzerinden bir sitede yazı yazarım.					

10. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
11. Süreli yayınlar (dergi, gazete vb.) alırım.					
12. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim.					
13. Yazıma başlarken ilk cümlemi yazmakta zorlanırım.					
14. Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım.					
15. Duygularımı yazılı bir biçimde ifade etmekte güçlük yaşarım.					
16. Yazılarımda atasözü, deyim ve söz sanatlarını kullanırım.					
17. E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim.					
18. Kitap okurken not tutarım.					
19. Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm.					
20. Özgeçmişimi yazarken sorun yaşarım.					
21. Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım.					
22. Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım.					
23. Bana verilen bir atasözü, vecize ya da kelimeleri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yazarım.					
24. ilgi alanıma giren konularda kişisel görüş ve bakış açımı içeren yazılar yazarım.					
25. E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
26. Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkında bilgiler veririm.					

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

İFADELER	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
27. Dilekçe yazabilirim.					
28. İçinde bulunduğum ruh hali beni yazmaya yönlendirir.					
29. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanırım.					
30. Yazılarıma, şiirlerime başlık bulmada problem yaşamam.					
31. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun bir biçimde düzenlerken sıkıntı yaşarım.					
32. Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim.					
33. Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
34. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğru kullanmaya özen gösteririm.					
35. Yazarken anlamını yeni öğrendiğim kelimeleri kullanırım.					
36. Beğendiğim sözleri, metinleri veya şiirleri derlediğim bir defterim var.					
37. E-postalarım, telefon mesajlarımda ve internetteki anlık mesajlaşmalarımda yazım kurallarını doğru kullanmaya dikkat ederim.					

Ek-2

Yazma Alışkanlığı Ölçeği (1. Güvenilirlik Sonrası)

Aşağıdaki veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu vardır. İkinci bölümde ise yazma alışkanlığına ilişkin çeşitli ifadeler tablolar halinde verilmiştir. Bu araştırma tamamen bilimsel amaç taşımaktadır. Bu nedenle adınızı ve soyadınızı yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı teşekkür ederim.

Nur Hümeysra ÖZDEMİR

Birinci Bölüm

1. **Üniversiteniz:** () Kilis 7 Aralık Üniversitesi () İnönü Üniversitesi
() Fırat Üniversitesi
2. **Öğrenim Türünüz:** () Birinci Öğretim () İkinci Öğretim
3. **Sınıfınız:** () 1 () 2 () 3 () 4

İkinci Bölüm

Yazma alışkanlığıyla ilgili aşağıdaki ifadelere hangi oranda katılıyorsanız karşısındaki ilgili sütunu "x" ile işaretleyiniz.

İFADELER	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1. Nesir yazıları yazarım.					
2. Öykü yazarım.					
3. Günlük tutarım.					
İFADELER	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
4. Deneme yazarım.					
5. E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
6. internet üzerinden bir sitede yazı yazarım.					
7. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
8. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim.					
9. Yazıma başlarken ilk cümlemi yazmakta zorlanırım.					
10. Duygularımı kolaylıkla yazılı bir biçimde ifade ederim.					
11. E-postalarım, telefon mesajlarım ve internetteki anlık mesajlaşmalarım Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim.					
12. Kitap okurken not tutarım.					
13. Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm.					

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

14. Özgeçmişimi rahatlıkla yazarım.					
15. Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım.					
16. Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım.					
17. Bana verilen bir atasözünü, vecizeyi ya da kelimeleri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yazarım.					
18. İlgili alanıma giren konularda kişisel görüş ve bakış açımı içeren yazılar yazarım.					
19. E-postalarım, telefon mesajlarım ve İnternetteki anlık mesajlaşmalarım, noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
20. Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkında bilgiler veririm.					
21. Kimseden yardım almadan dilekçe yazarım.					
22. Yazılarıma başlık bulmada problem yaşamam.					
23. Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım.					
24. Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim.					
25. Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
26. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğru kullanmaya özen gösteririm.					
27. E-postalarım, telefon mesajlarım ve İnternetteki anlık mesajlaşmalarım yazım kurallarını doğru kullanmaya dikkat ederim.					
28. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun bir biçimde düzenlerken sıkıntı yaşarım.					

Ek-3

Yazma Alışkanlığı Ölçeği (Nihai Ölçek)

Aşağıdaki veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu vardır. İkinci bölümde ise yazma alışkanlığına ilişkin çeşitli ifadeler tablolar halinde verilmiştir. Bu araştırma tamamen bilimsel amaç taşımaktadır. Bu nedenle adınızı ve soyadınızı yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı teşekkür ederim.

Nur Hümeysra ÖZDEMİR

Birinci Bölüm**1. Üniversiteniz: ...****2. Öğrenim Türünüz:** () Birinci Öğretim () İkinci Öğretim**3. Sınıfınız:** () 1 () 2 () 3 () 4**İkinci Bölüm**

Yazma alışkanlığıyla ilgili aşağıdaki ifadelere hangi oranda katılıyorsunuz karşısındaki ilgili sütunu "x" ile işaretleyiniz.

İFADELER	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1. Nesir yazıları yazarım.					
2. Öykü yazarım.					
3. Günlük tutarım.					
4. Deneme yazarım.					
5. E-posta ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
6. internet üzerinden bir sitede yazı yazarım.					
7. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
8. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerimi yazarak ifade ederim.					
9. Duygularımı yazılı bir biçimde kolaylıkla ifade ederim.					
10. E-postalarım, telefon mesajlarım ve internetteki anlık mesajlaşmalarım Türkçe karakter kullanmaya dikkat ederim.					
11. Kitap okurken not tutarım.					
12. Yazdığım metinleri görsel materyallerle zenginleştiririm.					
13. Özgeçmişimi rahatlıkla yazarım.					

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN "YAZMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEĞİ"...

14. Yazarken anlatım biçimlerinden (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme vb.) yararlanırım.					
15. Yazımı etkileyici ifadelerle sonuca bağlarım.					
16. Bana verilen bir atasözünü, vecizeyi ya da kelimele-ri kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde yaza-rım.					
17. E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve İnternette-ki anlık mesajlaşmalarımda noktalama işaretlerini doğru kullanmaya dikkat ederim.					
18. Kişisel bir mektupta, e-postada haber, olay ve gelişmeler hakkında bilgiler veririm.					
19. Kimseden yardım almadan dilekçe yazarım.					
20. Yazılarıma başlık bulmada problem yaşamam.					
21. Duygularımı yazılı bir şekilde ifade ederken ya da not tutarken yazım kurallarına dikkat ederim.					
22. Tanıdıklarım ya da iş arkadaşlarımla faks, e-posta aracılığı ile bilgi alışverişinde bulunurum.					
23. Konferans ya da herhangi bir konuşmayı dinlerken not alırım.					
24. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, youtube vb.) yorum yaparken yazım kurallarını doğ-ru kullanmaya özen gösteririm.					
25. E-postalarımda, telefon mesajlarımda ve İnternette-ki anlık mesajlaşmalarımda yazım kurallarını doğru kullanmaya dikkat ederim.					

KAYNAKLAR

- Bolat, S. (2005). *Öykü Yazma Teknikleri*, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. Kılıç, A., Özcan, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (3rd edition), The Guilford Press, New York.
- Özbay, M. (2010). *Türkçe Öğretimi Yazıları*, Öncü Kitap, Ankara.
- TDK (2009). *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.